

УДК 658.147.338.4

Т. І. Олійник,

к. е. н., доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1224-3790>

О. О. Олійник,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5657-3105>

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.22.64

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

T. Oliynik,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship
and Enterprise Management, Dnipro National University named Oles Honchar

O. Oliynik,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Dnipro State University of Agrarian and Economics

FORMATION AND DEVELOPMENT OF CORPORATE ENTREPRENEURSHIP IN THE AGRARIAN SECTOR OF THE ECONOMY

У статті досліджено становлення і розвиток підприємництва на основі корпоратизації аграрного сектору економіки, що стає невід'ємною ланкою в структурі суспільного відтворення і найважливішими умовами у формуванні соціально-економічного зростання суб'єктів аграрного бізнесу як результативний інструмент в ході подолання кризових явищ. Особливо актуальним це постає для національної економіки України, так як становлення ринкових відносин і формування корпоративного підприємництва, набуває посилення регулюючої ролі держави в процесі становлення підприємництва, захист законних інтересів підприємців, забезпечення їм гарантій як громадянам і підприємствам. Досягненню таких позицій зумовило вивчення досвіду розвинених держав, накопиченого у цій галузі, що свідчить про стимулюючу політику стосовно інтеграційних процесів в аграрній сфері, і це єдиний спосіб забезпечення паритету конкурентних відносин сільськогосподарських товаровиробників як фундаменту всієї економіки зі своїми партнерами.

The article examines the formation and development of entrepreneurship based on the corporatization of the agrarian sector of the economy, which becomes an integral link in the structure of social reproduction and the most important conditions in the formation of socio-economic growth of agrarian business entities as an effective tool in overcoming crisis phenomena. A retrospective analysis of the formation and development of entrepreneurship in the national economy and its factorial influence on the social system of the country with the formation of a class of real owners — bearers of market ideology, economy and stabilizer of society, made it possible to reveal the essential nature of entrepreneurship and the scale of its action. The special relevance of corporate entrepreneurship for the national economy of Ukraine has been established, as the formation of market relations acquires a strengthening of the regulatory role of the state in the process of forming an entrepreneurial character, protecting the legitimate interests of entrepreneurs, providing them

with guarantees as citizens and business subjects. Achieving such positions was caused by the study of the experience of the developed countries of the world accumulated in this field, which indicates a stimulating policy regarding integration processes in the agrarian sphere, and this is the only way to ensure parity to the competitive relations of agricultural commodity producers as the foundation of the entire economy with its partners. It is justified that natural and climatic conditions and geographical location are of great importance for the development of entrepreneurship in the agrarian sector of the economy, since the basis of a positive economic situation is played by the main resource — land and its qualitative and reproductive characteristics. Entrepreneurial structures in agricultural production are mostly unable to choose the location of their farms, unlike in industrial production, so their part will always have an absolute rent. This factor is also strengthened by the zonal specialization of agriculture, while its higher level, which strengthens the competitive advantages of producers, is due to the development of the infrastructure of the agro-industrial complex. From these initial positions, the competitiveness of entrepreneurial structures of agriculture is currently ensured not by small farms, but by large corporate enterprises (agro holdings) that master innovative developments and technologies (precision agriculture, biotechnology, innovative marketing). They hold the most promising positions on both the domestic and foreign food markets in relation to the agricultural sector as a whole.

Ключові слова: підприємництво, виробництво, аграрний сектор, корпоратизація, сільське господарство, підприємницькі структури.

Key words: entrepreneurship, production, agrarian sector, corporatization, agriculture, business structures.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Соціально-економічні ринкові трансформації в Україні, початок яким було покладено реформами останнього десятиліття ХХ століття, торкнули практично усі сторони життя країни. Як відомо, в основу концептуального забезпечення переходу до ефективніших практик господарювання країн світу, є теорія економічного зростання. Інновації ринку, розроблені для цих країн за методикою світового банку, мали закласти фундамент формування ринкових структур в аграрній сфері, а конкуренція — створити стимули в досягненні рівноваги між різними елементами організаційних структур аграрного ринку.

Однак, як показав досвід трансформації аграрної економіки пострадянських республік, в умовах розпаду господарських зв'язків і хаосу, що утворився, за відсутності у підприємницьких структур навичок роботи та недостатності інформації про ринок, мотивація діяльності господарських суб'єктів, з точки зору ринкових критеріїв, не завжди відповідала раціональності. І як свідчить ряд економічних досліджень, неготовність підприємців аграрного сектора економіки до кооперації, ризику, а

також недостатність знань ринку, виявилися основною перешкодою при впровадженні ринкових новацій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Підприємництво, пройшовши довгий історичний шлях свого становлення і визнання, найбільш складний соціальний феномен, уособлюючи собою інтерес як об'єкту дослідження практично усі суспільні науки: історію, соціологію, філософію, економічну теорію, юриспруденцію та ін., де зароджувались думки та погляди вчених, представників різних економічних шкіл та течій, сформували велику кількість трактувань теорії підприємництва, серед яких: А. Сміт, Р. Кантільйон, Д. Г'юм, Й. А. Шумпетер, Л. фон Мізес, П. Друкер, С. Самуельсон та ін. Також вагоме місце у визначенні теорії та практики підприємництва посідають і вітчизняні науковці, які вивчали генезис підприємництва на досвіді зарубіжних вчених з апробацією їх економічних досліджень до національного господарства із врахуванням нормативно-законодавчої бази України, це: В. Бобров, З. Варналій, З. Герасимчук, С. Дзюбик, А. Кру-

тик, В. Мединський, В. Мельничук, В. Онищенко, А. Піменова, О. Ривак, А. Шаршукова та багато інших.

Однак дане питання не перестає бути вирішеним, багато ще незрозумілого з позицій раціоналізму, що відкидає все, і що не підпадає суворій детермінації та логічному поясненню. Вихід з даної ситуації вбачається у необхідності проведення узагальнень і осмислення емпіричності викладення матеріалу, який здатний розкрити вплив соціокультурних і національних чинників на характер і тенденції економічного розвитку українського суспільства. Вдаючись до ретроспективного аналізу становлення і розвитку підприємництва в національній економіці та факторного його впливу на суспільний устрій країни, щодо формування класу реальних власників — носіїв ринкової ідеології, економіки та стабілізатора суспільства, дозволяється розкрити сутнісну природу підприємництва і масштабність його дії, і в той же час створює проблемність свого функціонування.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Дослідження становлення і розвитку корпоративного підприємництва в аграрному секторі економіки, як відокремлений і самостійний виробничий суб'єкт, полягає у виявленні прояву підприємницького характеру самостійного функціонування в ринково-економічних відносинах з витриманням жорстких її правил, зберігаючи автономність і незалежність.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ринкові новації, мета яких підвищення ефективності національної аграрної економіки та трудової активності підприємців, повинна сприяти розвитку економічної значимості аграрних підприємств, зростанню трудової мотивації та втілення прогресивних практик ведення сільського господарства. В даному випадку національною економікою України взято курс на прискорене технологічне переозброєння галузей економіки та технологічний прорив, необхідність якого в аграрному секторі давно назрів. Як показала світова практика переходу країн до ефективніших систем господарювання, технології є величезним потенціалом для зростання економічного розвитку цих країн. І якщо послідовно дотримуватися підходу, що розвивається вже новими авторами реформ, то відмінності в якості жит-

тя населення України і розвинених країн Заходу, можуть бути легко подолані за допомогою використання сучасних технологічних новацій.

Так протягом останніх двадцяти років дослідники фіксують певне нарощення відповідності між реальною підприємницькою практикою в аграрному секторі економіки України та інноваційними для села інститутами ринку, що впроваджуються на рівні держави. Внаслідок чого відбуваються зміни у соціальному і економічному підґрунті, запозичених світових та напрацюванням власних національних моделей соціально-економічних систем, виникаючих через адаптивну невизначеність і ризиками впровадження інновацій. Впроваджуються новітні підходи до укладання угод, відпрацьовуються механізми проведення контрактів, підвищується діяльність суб'єктів підприємництва аграрного сектору економіки. Також є помітною тенденція до мінімізації ризиків, що супроводжуються витратами трансакцій, де підприємницьким структурам у сільському господарстві доводиться використовувати досвід вже апробований світовою практикою господарювання. Тобто збереження наступності економічних практик та інститутів, забезпечує стійкість національного економічного сектора під час переходу з одного якісного стану до іншого [1].

В останні роки для виведення аграрного сектора на рівень ефективного господарювання та стимулювання сільськогосподарських підприємств, використовуються різні методики їхньої підтримки державою. Зокрема набувають все більшого поширення практики інвестування національних проектів у формі підтримки сільськогосподарських товаровиробників, де за основу дії механізму національних проектів та програм, покладено механізм прямої підтримки державою сільських господарств [2]. Однак в деякій мірі ці заходи дають лише тимчасовий ефект, оскільки за нерозвиненості інституційних механізмів взаємної підтримки сільськогосподарських підприємств у формі кооперації підприємств сфери виробництва, переробки, збуту сільськогосподарської продукції, виникають значні транзакційні витрати з впровадження аграрних інновацій, і діяльність підприємницьких структур без підтримки держави та залучення державних інвестицій стає ще більш скрутною.

У світовому масштабі результати переходу до ринку аграрних співтовариств, як ми вважаємо, дуже показові для теоретичного переосмислення існуючих раніше концепцій та вироб-

лення можливих напрямів переходу різних країн до більш ефективних систем господарювання. З одного боку в країнах, де різко формувались задані з досвіду західних країн аграрних новацій — призвело до відродження патріархальних практик сімейного господарювання, успадкованих від попереднього етапу розвитку цих країн, що у свою чергу спричинило аграрну кризу. З іншого боку країни, де адаптація аграрних реформ до практик, успадкованих історично від попередніх періодів розвитку цих країн, призвели до вибухового зростання технологічних, організаційних, економічних новацій та переходу аграрної економіки цих країн у найбільш ефективний якісний стан, як уможливлення аграрної корпоративності.

У відносинах з інституціями, корпорація має потенціал бути по справжньому активною структурою економіки, здатної не тільки пристосовуватися до обставин конкретного інституційного середовища, а й впливати на неї. Теоретично стверджується, що виробництво інститутів як благ особливого роду, характеризується асиметричністю розподілу вигадів. Тому завжди існує чийсь інтерес подолати дисфункцію інституту і тим самим досягти своєрідної компенсації. Сама можливість зміни інститутів зумовлена, по-перше, роллю держави в економіці, а по-друге — визнаною у всьому світі неефективністю політичного ринку як механізму, що забезпечує взаємодію між групами суб'єктів господарювання з приводу формування системи формальних обмежень [3]. Якщо за цих умов ущемленими виявляються сільськогосподарські підприємницькі структури, то слід створювати корпорації, економічний потенціал яких може бути достатнім щоб спровокувати потрібні зміни інститутів. Це порядок регулювання ставок оподаткування, рівня мит і квот, розміру виділення державних субсидій, прийняття винятків із антимонопольних законів тощо. Для цього можуть бути використані: принцип "перед законом не всі рівні", створення системи привілеїв, бар'єрів для входу в ті чи інші області ринку та інші подібні методи інституційної трансформації.

Таким чином виникає потреба формування корпоративного підприємницького середовища, під яким слід розуміти сприятливу соціально-економічну, політичну, цивільно-правову ситуацію що склалася в країні, і забезпечує економічну свободу підприємницьким структурам для зайняття підприємницькою діяльністю. Це сукупність різних факторів, які дозволяють підприємцям досягати успіхів у реалізації по-

ставлених цілей у здійсненні підприємницьких проектів та договорів щодо одержання прибутку.

Корпоративне підприємницьке середовище необхідно розглядати у єдності декількох нерозривно пов'язаних між собою принципових аспектів: у процесуальному аспекті — як сукупність процесів, що протікають та набувають розвитку в діяльності підприємців за існуючого культурного простору підприємства, включаючи його корпоративну культуру. Дані процеси зрештою спрямовані на відповідну організаційну поведінку, що удосконалюється підприємцями з максимальною залученістю усіх учасників; у системному аспекті — як сукупність ланок корпоративного середовища, а також їх зв'язків та взаємозв'язків [4].

Корпоративне середовище є сукупністю логічно пов'язаних елементів сутності, в яких осмислюється та оцінюється корпоративна дійсність підприємницької діяльності. У предметному аспекті — як результат впливу корпоративного середовища на поведінку підприємців, у генетичному аспекті — як внутрішнє джерело ініціації необхідних корпоративних змін, які сприяють самовдосконаленню підприємства та завоювання нових позицій на цільовому ринку. У той же час, цей аспект на експертному рівні дозволяє зробити правильні міркування та висновки про інноваційну глибину корпоративного середовища що відтворюється.

Корпоративне підприємницьке середовище — нова управлінська реальність, специфічність якої характерне для організації системи зв'язків, дій, відносин та взаємовідносин, що здійснюються в рамках конкретної підприємницької діяльності, спроектованої на місцевий, регіональний, національний чи міжнародний ринок. Механізм устрою внутрішніх зв'язків (корпоративних відносин) у підприємницької діяльності, є відображенням якісного базису дій окремих підприємців, спрямованих на пошук шляхів підвищення ефективності роботи, і виступає також як організаційно-економічний простір, в якому розгортається підприємницька діяльність та прийняті управлінські рішення [5].

Корпоративне підприємницьке середовище є те, що забезпечує взаємну відповідність частин у процесах створення, функціонування та розвитку підприємницьких структур в аграрному секторі економіки. Корпоративне підприємницьке середовище стає відображенням корпоративної дійсності, під якою розуміється вся

Рис. 1. Система взаємодії інституційних елементів зовнішнього корпоративного підприємницького середовища

Джерело: сформовано на основі [9].

сукупність корпоративних відносин, що складаються між підприємцями організаційно-технологічної взаємодії в аграрному секторі економіки. Вона поділяється на зовнішню, незалежну від самих підприємців, та внутрішню, яка формується безпосередньо підприємцями. Зовнішнє середовище — це умови інституційної, економічної, соціально-демографічної та політичної реальності, яких бізнес повинен пристосовуватися і на які впливає поведінка економічних агентів. Інституційне середовище визначається сукупністю політичних, соціальних та юридичних формальних правил, які утворюють базис для виробництва, обміну та розподілу продукції та ресурсів.

Формальні правила забезпечують економічну свободу підприємництва, права, гарантії, що дозволяють їм встановлювати взаємовідносини у системі ділових комунікацій регіону. Крім того, корпоративно-підприємницькі відносини в умовах конкретних географічних територій, опосередковані дією неформальних правил, звичаїв і традицій, менталітету, особливостями соціального і політичного середовища регіону. Розвиток корпоративного підприємницького середовища неможливий без наявності стабільності політичної обстановки в країні та в окремих її регіонах, згоди між усіма гілками влади, визнання ними того положення, що без розвитку цивілізованого підприємництва неможливе економічне зростання, розвиток усіх галузей економіки та підвищення добробуту суспільства [6].

Загалом підприємництво можливе лише за створення адекватної перспективному розвитку країни правового середовища, яке чітко встановлює права, обов'язки та гарантії дієздатним громадянам зайняття підприємницької чи іншої законної економічної діяльності, захищає підприємців від протиправних дій державних органів влади [7]. Найважливішою тут

умовою є чітке встановлення права на власність та дотримання договірних зобов'язань, а також відповідальності підприємців за порушення законодавчих та нормативних актів, що регламентують корпоративну підприємницьку діяльність.

Великого значення набуває посилення регулюючої ролі держави в процесі становлення підприємництва, захист законних інтересів підприємців, забезпечення їм гарантій як громадянам і підприємствам. Однак держава не повинна втручатися у конкретну підприємницьку діяльність, водночас забезпечуючи захист економічних та політичних свобод. Особлива роль регулюванню підприємницької діяльності належить саме законодавчим актам — основам за яких здійснюється таке регулювання [8].

Виходячи з цих позицій, окреслення елементів зовнішнього корпоративного підприємницького середовища та модель їх впливу на підприємницьку діяльність в аграрному секторі економіки, набувають такого вигляду (рис. 1).

Велике значення для розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки мають природно-кліматичні умови та географічне положення, так як основу позитивного економічного становища відіграє основний ресурс — земля та її якісно-відтворювальні характеристики. Підприємницькі структури у веденні сільськогосподарського виробництва здебільшого неспроможні вибирати розташування свого господарства, на відміну від промислового виробництва, отже їх частина завжди матиме абсолютну ренту [10].

Даний фактор посилюється і зональною спеціалізацією ведення сільського господарства, при цьому вищий її рівень, що посилює конкурентні переваги виробників, зумовлений

розвитком інфраструктури агропромислового комплексу. Тому для підприємницької діяльності в даному секторі економіки необхідно розробити систему страхування ризиків, які виникають внаслідок агресивного впливу чинника довкілля. Крім того, споживачі, поставальники, партнери та зацікавлені особи можуть бути незадоволені виконанням підприємницькими структурами аграрного сектору економіки своїх договірних зобов'язань, тому їх мотивом також може бути створення вертикально інтегрованого холдингу.

В даному випадку можуть виникати правові претензії з вимог про стягнення заборгованості, неустойок, аж до проведення процедури банкрутства, все це уможливорює спробу проведення поглинання. За такого підходу, підприємницькі структури повинні мати у своєму арсеналі розроблений механізм превентивних заходів, який сприятиме зниженню ризиків впливу такого поглинання. Проте конкуренти можуть мати мотив усунення чи ослаблення певного суб'єкта господарювання, при умові якщо він має на меті екстенсивний розвиток, шляхом придбання частки ринку підприємницьких структур. У цьому випадку можливі звернення до державних органів, як правило до антимонопольного комітету за фактом спроби незаконного поглинання.

Немаловажну роль у розвитку підприємницьких структур відіграють органи державної влади, які можуть надавати як позитивний, так і негативний вплив на розвиток підприємництва в аграрному секторі економіки. З одного боку це субсидування, залучення до участі у національних проектах, цільове фінансування, що сприяє підвищенню результативності господарювання підприємницьких структур у цій сфері. З іншого боку, органи влади можуть мати на меті поповнення різних рівнів бюджету за рахунок примусового залучення до участі у соціальних, культурних та політичних програмах. Також має місце і здійснення адміністративного тиску у вигляді розпоряджень, штрафів, судового переслідування, можливість здійснення чорного PR, що призводить до розробки механізму взаємодії підприємницьких структур з органами державної влади.

Підприємець може досягти успіху, коли навчиться своєчасно та правильно оцінювати ринкові можливості свого бізнесу, виробляти лише необхідні суб'єктам ринку товари з найменшими витратами, до того ж необхідної якості — бажано з використанням інноваційних технологій [11]. Також підприємницький

успіх залежить від внутрішнього корпоративного підприємницького середовища — певної сукупності внутрішніх умов функціонування підприємницьких структур, і залежить від самих підприємців, їхньої компетентності, сили волі, цілеспрямованості, рівня намагань, умінь та навичок в організації та веденні бізнесу. При цьому до внутрішнього підприємницького середовища належать такі елементи: наявність власного капіталу, вибір організаційно-правової форми підприємства, вибір предмета діяльності, підбір команди партнерів, знання ринку і кваліфіковане проведення маркетингових досліджень, підбір та управління персоналом, що відповідає основному завданню української економіки — зміна її структури, виходячи з цілей національного розвитку країни.

В даному разі на порядок денний повинні бути винесені такі питання як уникнення сировинної спрямованості та перелаштування на процеси розвитку високотехнологічних, інноваційних виробництв, конкурентоспроможних на світовому та внутрішньому ринках, а також диверсифікація сільськогосподарського виробництва. Наразі корпоративна підприємницька діяльність в аграрному секторі економіки має такі позитивні тенденції змін. Цьому сприяє економічна особливість корпоративної форми, так як вона виступає закінченою формою відокремлення власності від управління, економічно та юридично відокремлена по відношенню до її засновників та учасників, що докорінно відрізняє її від одноосібних підприємців та партнерств.

Обмеження майнової відповідальності дозволяє залучати до інвестування широкі верстви населення, забезпечуючи досить швидко за часом та значну за обсягами централізацію капіталу. З іншого боку, зниження ризику сприяє активізації новаторської функції підприємництва. А відокремлення функції управління від власності — забезпечує більш високий рівень стійкості корпоративних підприємницьких структур. Це створює умови для стабільного, орієнтованого на розвиток і висуває на перший план завдання з реалізації довгострокових стратегічних цілей, що за можливості централізувати значні капітальні ресурси створює умови економічного зростання.

Концентрація капіталу формується з урахуванням дії економічних законів і характерна переважно високому рівню розвитку ринкових відносин. До їх ознак відноситься виникнення та розвиток корпоративної форми бізнесу, яка пов'язана з кількома об'єктивними умовами:

акціонерною формою капіталу великих господарських структур, що відкриває можливість об'єднання приватних невеликих капіталів для створення великого виробництва та вирішення загальних економічних проблем; розвитком інвестиційних та інноваційних процесів та явищ із необхідного залучення значних фінансових ресурсів для здійснення проектів, викликаних ускладненням виробництва своєї продукції, заснованих на сучасних технологіях та суттєвих початкових витрат; проявом монополізації ринків, що створює додаткові інвестиційні можливості за рахунок підвищення прибутків та підвищення прибутковості і капіталізації бізнесу. Тобто концентрація капіталу в аграрному секторі економіки набуває найбільшого значення для розвитку виробництва сучасної конкурентоспроможної продукції на основі нових технологій, яке є засобом для отримання високих доходів від її реалізації з високими споживчими властивостями, що вигідно відрізняється від продукції конкурентів.

Найбільш привабливими для інвесторів є такі характеристики корпоративної форми підприємництва аграрному секторі економіки як самостійність корпорації — юридична особа; обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів, акціонерів за результати корпорації; використання ефективного менеджменту з урахуванням маркетингу корпоративних товарів; зниження трансакційних витрат концентрації виробництва та капіталу учасників інтеграції; розширення меж оптимального використання техніки та обладнання; організація системи збуту; організоване кредитування та страхування учасників; ефект широти асортименту; зменшення бази оподаткування, мінімізація витрат; централізація маркетингової діяльності (попит, пропозиції ринку, організація конкурентоспроможного виробництва з урахуванням споживчої орієнтації); централізація фінансових коштів, і відповідно можливість їх інвестування у найбільш потрібні виробництва; відновлення втраченої під час реформ керованості товарними, ресурсними, фінансовими потоками в аграрному секторі економіки; підвищення фінансово-економічної стійкості суб'єктів аграрного ринку шляхом формування замкнутих циклів ("виробництво — переробка — реалізація"); реалізація антикризових заходів; сприяння реструктуруванню неплатоспроможних, збиткових та низькорентабельних сільськогосподарських підприємств.

З цих вихідних позицій, конкурентоспроможність підприємницьких структур сільськогосподарства нині забезпечують не дрібні

фермерські господарства, а великі корпоративні підприємства (агрохолдинги), які освоюють інноваційні розробки та технології (точне землеробство, біотехнології, інноваційний маркетинг). Вони ж утримують найбільш перспективні позиції як на внутрішньому, так і зовнішньому продовольчому ринку щодо аграрної сфери в цілому. Досягненню таких позицій зумовило вивчення досвіду розвинених держав, накопиченого у цій галузі, що свідчить про стимулюючу політику стосовно інтеграційних процесів в аграрній сфері, і це єдиний спосіб забезпечення паритету конкурентних відносин сільськогосподарських товаровиробників як фундаменту всієї економіки зі своїми партнерами: підприємствами переробної промисловості, обслуговуючої діяльності та сфери торгівлі.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

В аграрному виробництві досить розвинений підприємницький підхід як ринкова локалізація виробників і переробників сільськогосподарської продукції з виходом на міжнародний ринок продовольчих товарів. Такій тенденції є передумови створення корпоративних об'єднань з бажанням об'єднати матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси учасників корпорації з метою отримання високого доходу на основі підвищення ефективності підприємницької діяльності, створення оптимальних технологічних та коопераційних зв'язків, підвищення експортного потенціалу, залучення інвестицій. Разом з цим, ступінь проникнення на ринок сільськогосподарської продукції залежить і від політики в галузі регулювання конкуренції, яку проводить держава.

Література:

1. Андрійчук В. Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства. Економіка АПК. 2013. № 1. С. 3—15.
2. Майстро С. Державна політика стимулювання інтеграційних процесів в аграрному секторі в умовах глобалізації. Держава і ринок. 2010. № 2. С. 113—119.
3. Буряк П. Проблемність трансформаційних процесів у інтегрованих корпоративних структурах підприємства. Економіка та держава. 2014. № 2. С. 72—78.
4. Уманців Ю. М. Формування української моделі корпоративного управління. Економіка. Фінанси. Право. 2010. № 3. С. 10—13.
5. Довгань Л. Є., Малик І. П. Корпоративне управління: інституціональні аспекти. Моно-

графія. Київ: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2006. 340 с.

6. Купчак Б. Ф. Підприємництво: суть та умови здійснення. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2011. № 21.2. С. 243—249.

7. Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Заяць В. М. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект. Монографія. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2016. 432 с.

8. Стародуб О. І. Удосконалення системи бюджетного фінансування аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2015. № 6. С. 96—100.

9. Олійник О. О., Дем'яненко І. В. Інтеграційні процеси у сільському господарстві: становлення, вибір форми, розвиток. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2017. № 1 (37). С. 37—40.

10. Ліщинський М. П. Стан і тенденції розвитку інтегрованих корпоративних структур в аграрному секторі економіки України. Агросвіт. 2013. № 20. С. 50—56.

11. Олійник Т. І. Еволюція підприємницької активності: суспільно економічний аспект становлення та розвитку. Економіка та держава. 2021. № 5. С. 92—96.

References:

1. Andriychuk, V.G. (2013), "Agro-industrial formations of a new type in the context of the strategy for the development of domestic agriculture", *Ekonomika APK*, vol. 1, pp. 3—15.

2. Maystro, S. (2010), "State policy of stimulating integration processes in the agricultural sector in the conditions of globalization", *Derzhava i rynek*, vol. 2, pp. 113—119.

3. Buryak, P. (2014), "Problematic nature of transformational processes in the integrated corporate structures of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 72—78.

4. Umantsiv, Yu.M. (2010), "Formation of the Ukrainian model of corporate governance", *Ekonomika. Finansy. Pravo.*, vol. 3, pp. 10—13.

5. Dovgan, L.E. and Malik, I.P. (2006), *Korporativne upravlinnia: instytutsional'ni aspekty* [Corporate governance: institutional aspects], IVTs Vydavnytstvo Politekhnik, Kyiv, Ukraine.

6. Kupchak, B.F. (2011), "Entrepreneurship: the essence and conditions of implementation", *Naukovy visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, vol. 21.2, pp. 243—249.

7. Lupenko, Y.O. Malik, M.Y. and Zayats, V.M. (2016), *Rozvytok pidpriemnytstva i kooperatsii: instytutsional'ny aspekt* [Development of entre-

preneurship and cooperation: institutional aspect], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

8. Starodub, O.I. (2015), "Improvement of the budget financing system of the agricultural sector of the economy of Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 96—100.

9. Oliynik, O.O. and Demyanenko, I.V. (2017), "Integration processes in agriculture: formation, choice of form, development", *Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 1, no 37, pp. 37—40.

10. Lishchynsky, M.P. (2013), "State and development trends of integrated corporate structures in the agrarian sector of the economy of Ukraine", *Ahrosvit*, vol. 20, pp. 50—56.

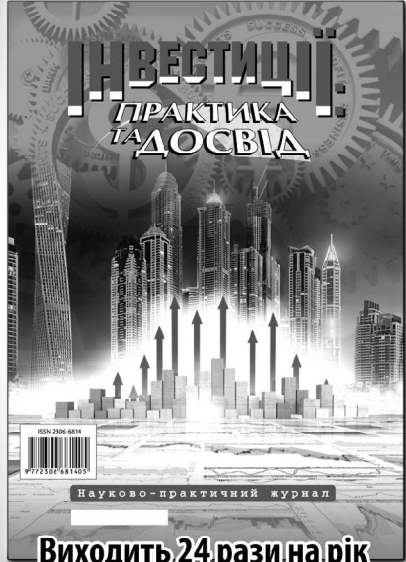
11. Oliynik, T.I. (2021), "Evolution of entrepreneurial activity: socio-economic aspect of formation and development", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 5, pp. 92—96.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2022 р.

ІНВЕСТИЦІЇ.

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Науково-практичний журнал

Виходить 24 рази на рік

Передплатний індекс: 23892

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292